

Ivo van Hove regisseert 'Scènes uit een huwelijk'
"Ik heb steeds minder behoefte aan schoonheid"

Met Scènes uit een huwelijk (HHHH) heeft Ivo Van Hove bij Toneelgroep Amsterdam een bijzondere voorstelling gemaakt. De grote kracht ervan bouwt vooral op de ijzersterke tekst die de Zweedse film- en theatermaker Ingmar Bergman ooit schreef voor de gelijknamige zesdelige televisieserie over het koppel Johan en Marianne.

Van Hove voegt daar nu met een simpel eureka-concept een meerwaarde aan toe. Hij laat de eerste drie scènes tegelijk spelen in drie los verbonden kamertjes. Het publiek wordt in drieën verdeeld en op bankjes mee op de scène gezet. Tegelijk hoort het uit de andere kamers verleden of toekomst doordringen. Na de pauze treden dan de drie Johan-acteurs en de drie Marianne-actrices samen aan voor de scènes na de scheiding. Het geeft zo'n heftig en intiem gevecht dat je de bezoekende koppeltjes vorige week in de Singel eerst ouder zag worden met elk deel, om na het applaus stevig gearmd heen te gaan.

Allemaal goed en wel, zo betoogde collega-regisseur Johan Simons onlangs in een publiek debat over de doorgedreven huwelijksthematiek van Toneelgroep Amsterdam, maar wat heeft dat met de brede maatschappelijke werkelijkheid te maken? Van Hove legt het ook ons nog eens goed uit. "Scènes uit een huwelijk is niet de anekdote van één koppel, maar een analyse van hoe mensen leren samenleven. Zo leren deze figuren elkaars anderszijn in de slotscène eindelijk aanvaarden. Het is een ode aan de tolerantie, en dat vind ik heel politiek. Het is het absolute tegendeel van 'eigen volk eerst'. We zitten op een moment dat we moeten leren dat iederéén 'een ander' is."

Interpreteert uw publiek dat ook zo politiek, denkt u?

Van Hove: "Er zullen zeker mensen zijn die enkel de herkenbare vertelling zien, en dat mag. Maar voor mij blijft die onderlaag de grote inzet, en dat voel je ook onbewust in bijvoorbeeld de intieme plaatsing tegenover de scène. Er ontstaat een raar soort warme solidariteit in het publiek: een gemeenschappelijkheid, een 'samenleving'. De definitie die ik van politiek hanteer, is dan ook de Griekse, van 'polis'. Dat is iets anders dan partijpolitiek. Ik heb helemaal geen behoefte om live op de scène Pim Fortuyn te zetten, daar zijn tv en kranten veel scherpere media voor. Theater is de plek voor verdiepende reflectie, niet voor instinctreacties."

Waaruit bestaat dan het engagement van de kunstenaar?

"Kijk, ik heb ook op de Dam gestaan na de moord op Van Gogh. Ik heb daar verschrikkelijke dingen gehoord, ik voelde me er niet echt thuis maar wou wel een soort solidariteit delen. Alleen heb ik daar in mijn theater niet iets rechtstreeks over te vertellen. Wel onrechtstreeks, achteraf. In Scènes zie je bijvoorbeeld diezelfde neiging om conflicten uit de weg te gaan. Het is een verdoemd staan staren in je eigen spiegel, en alles wegstoppen onder het doekje van de harmonie."

Dit is de tweede voorstelling in uw huwelijkscyclus van vier. Waarom zijn er tegenwoordig in theater zoveel cyclussen?

"Dat heeft te maken met die nood aan verdieping, ook bij het publiek. Zelf voel ik dat ik eens goed moet nadenken, ook theatraal. Het is geen onzekerheid of vernieuwingsdrang, maar een moment in mijn leven. Ik maak nu 25 jaar toneel, het is meer dan ooit serious, merk ik. Ik wil het juist weten, terwijl veel mensen vinden dat mijn Amsterdams werk juist 'rafeliger' geworden is, zoals een criticus onlangs zei. Ik ben er zelf nog niet uit. Ik heb vaak heel strakke dingen geregisseerd, zoals laatst nog die bijna Japanse Rouw siert Electra, maar nu voel ik weer meer voor een

georganiseerd freejazzacteespel op de scène. Ook aan de decors van Jan (Versweyveld, Van Hoves vaste scenograaf, WH) merk je dat we steeds minder behoefte hebben aan schoonheid. Omdat we op een respectabele leeftijd gekomen zijn, misschien?" (WH)

Scènes uit een huwelijk (coproductie Kaaitheater), vanavond om 19 uur in Vooruit (09/267.28.28), en reist tot 23 april door Vlaanderen, www.toneelgroepamsterdam.nl
© 2005 Uitgeverij De Morgen n.v.